

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور
۵۳. بودجه شرکت های دولتی و قانون اجرای
سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

معاونت پژوهش های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصاد بخش عمومی

کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۵۲۶۶
بهمن ماه ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. تصویری کلان از بودجه شرکت‌های دولتی
۵.....	۲. عمده مالیات شرکت‌های دولتی متعلق به چه شرکت‌هایی است؟
۷.....	۳. سود سهام شرکت‌های دولتی
۸.....	۴. تقسیم‌بندی بودجه شرکت‌های دولتی بر حسب حوزه فعالیت
۹.....	۴-۱. شرکت‌های حوزه نفت و گاز
۹.....	۴-۱-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های حوزه نفت و گاز
۱۱.....	۴-۱-۲. تبصره‌های مرتبط با حوزه نفت و گاز
۱۳.....	۴-۲. شرکت‌های دولتی حوزه برق
۱۳.....	۴-۲-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های دولتی حوزه برق
۱۵.....	۴-۲-۲. تبصره‌های مرتبط با شرکت‌های دولتی حوزه برق
۱۶.....	۴-۳. شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه
۱۶.....	۴-۳-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه
۱۷.....	۴-۳-۲. تبصره‌های مرتبط با شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه
۱۸.....	۵. خصوصی‌سازی
۱۸.....	۵-۱. بخش منابع خصوصی‌سازی
۲۰.....	۵-۲. بخش مصارف (تبصره‌های مرتبط) خصوصی‌سازی
۲۱.....	جمع‌بندی
۲۳.....	پیشنهاد‌های اصلاحی (تبصره‌ها و جداول لایحه بودجه سال ۱۳۹۶)
۲۸.....	پیوست
۳۰.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور
۵۳. بودجه شرکت‌های دولتی و قانون اجرای سیاست‌های
کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

چکیده

ساختار بودجه شرکت‌های دولتی: بودجه ۳۸۰ شرکت دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، مبلغی بالغ بر ۷۵۶ هزار میلیارد تومان است که نسبت به قانون بودجه مصوب سال ۱۳۹۵، حدود ۱۰ درصد رشد داشته است. نکته اساسی این است که سهم شرکت‌های دولتی از این بودجه بسیار نامتوازن است و تحلیل ارقام بودجه‌ای این شرکت‌ها در سطح کلان، نمی‌تواند تصویر شفافی را از وضعیت آنها ارائه دهد. برای مثال، در لایحه بودجه ۱۳۹۶، تعداد ۴۰ شرکت حوزه نفت و گاز (۵۲ درصد)، ۱۱ شرکت حوزه بانک و بیمه (۱۴ درصد)، ۴۴ شرکت حوزه برق (۷ درصد) و ۲۵۵ شرکت دیگر تنها ۲۷ درصد از کل بودجه شرکت‌های دولتی سهم دارند.

سود سهام ابرازی: از کل سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی (۹۴ هزار میلیارد ریال) حدود ۳۶ درصد آن متعلق به شرکت ملی نفت ایران، ۱۶ درصد شرکت ملی گاز و ۱۰ درصد متعلق به بانک مرکزی است. در واقع، ۶۲ درصد از سود سهام دولت را این سه شرکت (دو شرکت در حوزه نفت و یک شرکت در حوزه بانکی) پرداخت می‌کنند.

مالیات پرداختی: عمده سهم شرکت‌ها از مالیات پرداختی به دولت نیز به عهده ۳ شرکت حوزه نفت یعنی شرکت ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و پالایش نفت اراک است که سهم هر یک از این شرکت‌ها به ترتیب برابر با ۳۶، ۱۶ و ۹ درصد است و با سهم ۱۰ درصدی بانک مرکزی، مجموعاً ۷۱ درصد کل مالیات را ۴ شرکت مزبور پرداخت می‌کنند. به عبارتی دیگر، تغییر در وضعیت اقتصادی این چهار شرکت، می‌تواند ۷۰ درصد مالیات بر شرکت‌های دولتی را تحت تأثیر قرار دهد.

خصوصی‌سازی: کل منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال است که این رقم نسبت به مبلغ ۱۶۵,۵ هزار میلیارد ریالی در قانون بودجه ۱۳۹۵، حدود ۴۰ درصد کاهش داشته است. با این حال با توجه به وضعیت موجود و شرکت‌های باقیمانده در لیست واگذاری، پیش‌بینی می‌شود حدود ۴۴ هزار میلیارد ریال بیش برآوردی در واگذاری شرکت‌های دولتی وجود خواهد داشت.

نحوه ارائه بودجه شرکت‌های دولتی به مجلس به شکل موجود، نمی‌تواند تصویر واقعی از بودجه

این شرکت‌ها ارائه دهد و نقدهای بسیاری (تفاوت بودجه مصوب با عملکرد واقعی شرکت‌ها، تصویب بودجه شرکت‌ها توسط سازمان برنامه و بودجه نه مجامع عمومی آنها، عدم دریافت گزارش‌های نظارتی و عملکردی از نهادهای مسئول و ...) به این روش وارد است.

بر این اساس، در این گزارش سعی شده است با تفکیک شرکت‌های دولتی به شرکت‌های حوزه انرژی (نفت- گاز و برق)، بانک و بیمه و سایر شرکت‌ها، تحلیل شفاف‌تری از بودجه شرکت‌های دولتی ارائه شود و در نتیجه، تصمیم‌گیری در خصوص بودجه شرکت‌های دولتی در مجلس، واقعی‌تر باشد.

مقدمه

بودجه شرکت‌های دولتی^۱ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حاصل جمع گردش مالی ۳۸۰ شرکت‌های دولتی است که برخی از این شرکت‌های دولتی، سودده (یا سربه‌سر) و بعضی زیان‌ده هستند. «ماهیت» ارقام مندرج در بودجه شرکت‌های دولتی متفاوت از مبالغ بودجه اداره امور جاری و عمرانی سایر دستگاه‌های دولتی (وزارتخانه و مؤسسه دولتی) است که در بودجه عمومی دولت درج می‌شود. بنابراین اگرچه بودجه کل کشور از لحاظ ساختاری به بودجه عمومی و بودجه شرکت‌ها تقسیم می‌شود، اما هم‌سنگ دانستن این دو بخش صحیح نیست.

همچنین بررسی ماهیت شرکت‌های دولتی نشان می‌دهد که این شرکت‌ها نیز متجانس نبوده و حوزه کارکردی آنها با یکدیگر متفاوت است. اهداف و کارکرد شرکت‌های فعال در حوزه نفت بسیار متفاوت از صندوق‌های حمایتی است و این نوع شرکت‌ها با سازمان صداوسیما به عنوان یک شرکت و یا سازمان هدفمندی یارانه‌ها نیز تفاوت بسیاری دارند. بنابراین جمع کردن درآمدها و مصارف این نوع شرکت‌ها با یکدیگر و تحلیل بر مجموع ارقام آنها، نمی‌تواند تصویر شفافی را از بودجه شرکت‌های دولتی به همراه داشته باشد. البته این مشکل، ریشه در نحوه ارائه بودجه شرکت‌های دولتی به مجلس دارد. تقسیم‌بندی شرکت‌های دولتی به سودده (یا سربه‌سر) و زیان‌ده بدون توجه به حوزه فعالیت آنها بی‌معناست.

علیرغم تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و تأکید زیاد مسئولین در اجرای این قانون، متأسفانه نحوه ارائه بودجه شرکت‌ها به مجلس حتی پس از ابلاغ این قانون، تفاوتی نکرده است. اصلاً تعداد و نام شرکت‌های گروه ۱ (شرکت‌هایی که دولت موظف است آنها را به طور کامل به بخش خصوصی واگذار کند) مشخص نیست یا اینکه آیا برای شرکت‌های این گروه، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل منابع عمومی در نظر گرفته شده است یا خیر؟ کدام یک

۱. منظور شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت است.

از شرکت‌های مندرج در لایحه، در گروه ۲ (شرکت‌هایی که باید دولت ۸۰ درصد آنها را واگذار نماید) هستند؟ تعداد شرکت‌های گروه ۳ چه میزان است؟ همه این سؤالات نشان می‌دهد که نحوه ارائه لایحه بودجه شرکت‌های دولتی در پیوست ۳، هیچ هدف خاصی را دنبال نمی‌کند.

در واقع، اگرچه بودجه شرکت‌های دولتی هرساله به‌همراه بودجه عمومی به قوه مقننه تقدیم می‌شود، اما نمایندگان عملاً، بودجه شرکت‌ها را بررسی نمی‌کنند. زیرا بررسی بودجه شرکت‌های دولتی علاوه بر صرف زمان بسیار، نیازمند وجود گزارش‌های عملکرد شرکت‌ها در سال‌های گذشته است که این گزارش‌ها نیز در زمان بررسی بودجه شرکت‌ها، ارائه نمی‌شوند و در نهایت آنچه که در لایحه به‌عنوان بودجه شرکت‌های دولتی درج می‌شود، به تصویب نمایندگان مجلس می‌رسد.

در واقع سؤال اساسی این است که نمایندگان مجلس در حوزه شرکت‌ها دقیقاً چه چیزی را تصویب می‌کنند و جایگاه و صلاحیت مجلس در تصویب بودجه شرکت‌ها کجاست؟ هنگامی که به موجب قانون (ماده ۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت) عمده ارقام بودجه شرکت‌ها تغییر می‌کند، بررسی عملکرد بودجه شرکت‌ها نشان می‌دهد آنچه که در عمل محقق می‌شود با آنچه بر روی کاغذ تصویب می‌شود، تفاوت‌های زیادی دارد، از دستگاه‌های مسئول، گزارشی در حوزه شرکت‌ها اخذ نمی‌شود، ارزیابی وضعیت بهره‌وری، کارایی و ترازهای مالی شرکت‌ها نامشخص است. اینها مجموع ابهاماتی است که نشان می‌دهد مجلس شورای اسلامی عملاً در تصویب بودجه شرکت‌های دولتی نقش چندانی ندارد.

درباره ترکیب بودجه شرکت‌های دولتی باید عنوان کرد که سهم عمده‌ای از مصارف بودجه این شرکت‌ها، از منابع داخلی آنها تأمین می‌شود که با پیشنهاد هیئت مدیره شرکت‌ها در مجامع عمومی یا شوراهای عالی مرتبط تصویب شده و جهت درج در لایحه بودجه، به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال می‌شود، اما در خصوص بیشتر شرکت‌ها، این سازمان برنامه و بودجه است که بودجه شرکت‌ها را تنظیم و در لایحه بودجه درج می‌کند. این رویه مشکل بودجه‌ریزی شرکت‌های دولتی را دوچندان ساخته است. زیرا نقش مجامع عمومی شرکت‌های دولتی، نقش سازمان برنامه و بودجه و نقش قانونگذار در فرآیند رسیدگی به بودجه شرکت‌های دولتی و بانک‌ها دقیقاً معلوم نیست. برای آنکه بتوان تصویر شفاف‌تری از بودجه شرکت‌های دولتی ارائه داد، در این گزارش بر خلاف گزارش سال‌های گذشته و تقسیم‌بندی مندرج در پیوست ۳ لایحه (شرکت‌های دولتی سودده (یا سربه‌سر) و زیان‌ده)، بودجه شرکت‌های دولتی به شرکت‌های حوزه نفت و گاز، برق و بانک و بیمه تقسیم و در رابطه با هر حوزه نکات و تحلیل‌هایی ارائه شده است.

۱. تصویری کلان از بودجه شرکت‌های دولتی

بودجه شرکت‌های دولتی حدود ۷۰ درصد بودجه کل کشور را تشکیل می‌دهد و معمولاً نزدیک به دو برابر بودجه عمومی است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، برای شرکت‌های دولتی حدود ۷۵۶ هزار میلیارد تومان بودجه درج شده است که نسبت به ارقام مصوب بودجه شرکت‌ها در سال ۱۳۹۵، حدود ۱۰ درصد رشد کرده است.

مقایسه درآمد و هزینه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۹۶ با ارقام مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۵، در جدول ۱ آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود درآمد و هزینه شرکت‌های دولتی بیش از ۳ درصد نسبت به سال گذشته، کاهش یافته است. همچنین مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی نیز کاهشی بوده و به ترتیب حدود ۱۸ و ۲۷ درصد کم شده‌اند. کاهش این ارقام در کنار تورم حدود ۷-۱۰ درصدی، نشان می‌دهد که وضعیت جریان سوددهی شرکت‌ها در سال آینده بر اساس ارقام مندرج در پیوست ۳ لایحه بودجه، مناسب نیست.

جدول ۱. مقایسه درآمد و هزینه شرکت‌های دولتی

(هزار میلیارد ریال)

در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

عنوان	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	میزان رشد
درآمدها	۵,۰۳۰	۴,۸۶۰	-۳/۴
هزینه‌ها	۴,۸۲۰	۴,۶۴۰	-۳/۶

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور و محاسبات گزارش.

برخی از اقلام مهم حساب‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه در مقایسه با ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۹۵ نیز، در جدول ۲ آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود استفاده از وام‌های خارجی در شرکت‌های دولتی نسبت به سال ۱۳۹۵، رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. مقایسه اقلام تشکیل‌دهنده منابع شرکت‌ها در لایحه بودجه ۱۳۹۶ در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که بار تأمین مالی شرکت‌ها بیشتر به سمت استفاده از وام‌های خارجی و سایر دریافت‌ها حرکت کرده است. در این خصوص، لازم است روشن شود که منطبق با شرایط جدیدی قرار است شکل گیرد که این بخش از منابع نسبت به سال گذشته، بیش از دو برابر رشد کرده است؟ و آیا این منابع قابل حصول هستند یا خیر؟ در بعد مصارف نیز بازپرداخت تسهیلات داخلی و خارجی رشد زیادی را (به ترتیب حدود ۹۸ و ۱۸۸ درصد) نشان می‌دهد و این میزان افزایش، در مقایسه با افزایش ۳۷ درصدی بودجه عمرانی بسیار قابل ملاحظه است.

جدول ۲. مقایسه ارقام مهم حساب‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در جدول ۱۱ لایحه بودجه

(هزار میلیارد ریال)

سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

رشد (درصد)	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۵	عنوان	
۷/۲	۱۴۰	۱۳۰	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	از بعد منابع
-۱۵/۷	۶۹۰	۸۲۰	دریافت تسهیلات بانکی	
۱۲۳/۹	۶۵۰	۲۹۰	وام‌های خارجی	
۱۲۴	۱,۱۵۰	۵۱۰	سایر دریافت‌ها	
۹۸/۸	۳۹۰	۱۹۰	بازپرداخت تسهیلات بانکی	از بعد مصارف
۱۸۸/۱	۱۸۰	۶۰	بازپرداخت وام‌های خارجی	
۳۷/۴	۱,۹۶۰	۱,۴۲۰	هزینه‌های سرمایه‌ای (اعتبارات عمرانی شرکت‌ها)	

مأخذ: همان.

بنابراین با نگاهی کلی به ارقام کلان بودجه شرکت‌های دولتی، می‌توان نتیجه گرفت که تأمین منابع شرکت‌ها به سمت استفاده از تسهیلات خارجی سوق یافته است و در بخش مصارف نیز رشد قابل ملاحظه‌ای برای بازپرداخت تسهیلات دریافتی در سال‌های قبل منظور شده است. به عبارتی دیگر، فشار بازپرداخت تسهیلات بر شرکت‌ها در سال آینده زیاد خواهد بود.

البته بر اساس ارقام کلان و مصوب در بودجه شرکت‌ها، نمی‌توان تحلیل کامل و مطمئنی ارائه کرد. زیرا بررسی عملکرد شرکت‌های دولتی نشان می‌دهد که بجز ارقام مالیات و سود سهام دولت، عمده ارقام مصوب بودجه شرکت‌ها تغییر می‌کنند. بنابراین با این تغییرات، تحلیل ارقام حساب‌های سود و زیان و حساب‌های سرمایه‌ای شرکت‌ها (رشد و یا کاهش آن نسبت به سال گذشته) حاوی اطلاعات دقیقی نخواهد بود. آنچه که می‌تواند به تحلیل ارقام مندرج در پیوست ۳ لایحه بودجه کمک کند، مقایسه ارقام پیش‌بینی بودجه با عملکرد آنهاست. اما پیوست ۳ لایحه دولت فاقد چنین ارقامی حتی در سطح کلان شرکت‌هاست. بنابراین تحلیل ارقام شرکت‌ها بدون توجه به عملکرد آنها، باعث تحلیل‌های نادرست و برداشتهای اشتباه می‌شود.

۲. عمده مالیات شرکت‌های دولتی متعلق به چه شرکت‌هایی است؟

مالیات می‌تواند شاخص خوبی برای نشان دادن وضعیت مالی یک شرکت باشد. وقتی شرکت توانایی پرداخت مالیات دارد، یعنی فعالیت‌های آن شرکت سود آور بوده است. البته این موضوع در شرکت‌های دولتی کمی متفاوت است. زیرا میزان پیش‌بینی سودآوری در شرکت‌های دولتی از طریق مکانیسم منطقی تصویب بودجه این شرکت‌ها توسط مجامع عمومی و سپس درج در پیوست ۳ لایحه بودجه

صورت نمی‌گیرد و سازمان برنامه و بودجه به تنظیم بودجه شرکت‌های دولتی می‌پردازد. همچنین اخذ مالیات و سود سهام در طی سال فعالیت شرکت سبب شده است نقدینگی شرکت‌ها به شدت کاهش یافته و انگیزه مدیران برای ارائه اطلاعات صحیح شرکت‌ها کم شود.

در نهایت، عوامل مذکور سبب شده است که اختلافات شدیدی میان عملکرد شرکت‌ها و آنچه که به‌عنوان بودجه به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد، وجود داشته باشد. برای مثال، بر اساس بررسی عملکرد شرکت‌های دولتی در طول سال‌های اجرای قانون برنامه پنجم توسعه، به طور متوسط بیش از ۱۵۰ شرکت زیان‌ده بوده‌اند، اما در لایحه بودجه تنها ۱۰ شرکت به عنوان شرکت‌های زیان‌ده گزارش شده است.

صرفنظر از موضوع بالا، پاسخ به این سؤال که عمده بار مالیاتی شرکت‌های دولتی بر عهده کدام یک از شرکت‌هاست و یا به‌عبارتی دیگر، وابستگی مالیاتی دولت به کدام یک از شرکت‌ها زیاد است، می‌تواند تصویر بهتری را از وضعیت شرکت‌های دولتی برای مخاطبین ارائه نماید. بر این اساس، از رقم ۴۷ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده در لایحه بودجه برای مالیات پرداختی شرکت‌ها به دولت، شرکت ملی نفت سهمی حدود ۳۶ درصد (با ۱۷ هزار میلیارد ریال مالیات) از کل مالیات شرکت‌ها را داراست. علاوه بر شرکت ملی نفت، ۲ شرکت دیگر در حوزه نفتی یعنی شرکت ملی گاز و پالایش نفت اراک نیز سهم عمده‌ای از مالیات شرکت‌های دولتی را بر عهده دارند. این دو شرکت به ترتیب ۱۶ و ۹ درصد از کل مالیات شرکت‌های دولتی را پرداخت می‌کنند. بنابراین معادل ۶۱ درصد مالیات شرکت‌ها، از سه شرکت حوزه نفت دریافت می‌شود. سهم بانک‌های دولتی نیز از کل مالیات پرداختی شرکت‌ها، حدود ۱۵ درصد است (بانک مرکزی در حدود ۱۰ درصد). مقایسه ساده میان سهم مالیات شرکت‌های دولتی مذکور در سال ۱۳۹۶ با ارقام مصوب مالیاتی آنها در سال ۱۳۹۵، در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. مقایسه مصوب شرکت‌های منتخب در قانون بودجه سال ۱۳۹۵

و لایحه بودجه ۱۳۹۶ (میلیارد ریال / درصد)

ردیف	شرکت	قانون بودجه ۱۳۹۵		لایحه بودجه ۱۳۹۶		رشد
		سهم	عدد	سهم	عدد	
۱	ملی نفت ایران	۳۰	۱۷,۷۰۵	۳۶	۱۷,۲۲۴	۱۹
۲	ملی گاز ایران	۱۳	۷,۹۲۰	۱۶	۷,۶۸۲	۱۸
	جمع ۱ و ۲	۳۳	۲۵,۶۲۵	۵۲	۲۴,۹۰۶	-
۳	بانک مرکزی	۲۰	۱۱,۸۷۵	۱۰	۵,۰۰۰	-۴۸
۴	پالایش نفت اراک	۷	۴,۴۰۰	۹	۴,۲۵۰	۱۸
	جمع کل	۷۱	۴۱,۹۴۵	۷۱	۳۴,۱۵۶	-

مأخذ: همان.

همان‌طور که مشاهده می‌شود ۷۱ درصد مالیات شرکت‌های دولتی توسط ۴ شرکت پرداخت می‌شود. به عبارت دیگر، تغییر در وضعیت اقتصادی این چهار شرکت می‌تواند ۷۱ درصد مالیات بر شرکت‌های دولتی را تحت تأثیر قرار دهد. بر اساس جدول ۳، مشخص است که کاهش حدود ۵۰ درصدی مالیات بانک مرکزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، با افزایش سهم مالیاتی شرکت‌های نفتی جبران شده است.

۳. سود سهام شرکت‌های دولتی

سود سهام مربوط به دولت در شرکت‌های دولتی، بر اساس بند «ج» ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴) دریافت می‌شود. در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، کل رقمی که بابت سود سهام شرکت‌های دولتی (۵۰ درصد علی‌الحساب و معوقه‌ها و ...) در بودجه عمومی دولت پیش‌بینی شده، ۱۳۵ هزار میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۱۶ درصد کاهش یافته است (جدول ۴).

جدول ۴. میزان پرداخت سود سهام شرکت‌های دولتی به دولت در بودجه سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶

(میلیارد ریال)

۱۳۹۶		۱۳۹۵		۱۳۹۴		عنوان
رشد	لایحه	عملکرد ۸ ماهه	قانون	عملکرد	قانون	
-۱۹	۹۴,۴۳۲	-	۱۱۶,۷۸۵	-	۱۰۹,۱۸۴	سود سهام ابرازی کلیه شرکت‌های دولتی (ردیف ۱۳۰۱۰۱)
-۱۱	۳۵,۵۶۸	-	۴۰,۰۲۶	-	۱۸,۴۶۴	سود سهام معوقه شرکت‌های دولتی (ردیف ۱۳۰۱۰۵)
۰	۵,۰۰۰	-	۵,۰۰۰	-	۵,۰۰۰	سود سهام شرکت‌های با سهم دولتی کمتر از ۵۰ درصد (ردیف ۱۳۰۱۰۸)
-۱۶	۱۳۵,۰۰۰	۸۵,۷۴۹	۱۶۱,۸۱۱	۸۸,۰۹۴	۱۳۶,۰۴۲	جمع

مأخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور و گزارش‌های خزانه‌داری کل کشور

شایان ذکر است که در خصوص نحوه محاسبه و تعیین سود سهام شرکت‌های دولتی، دریافت ۵۰ درصد از سود ویژه شرکت‌های دولتی به‌طور علی‌الحساب، انگیزه شرکت‌ها را برای ارائه بودجه‌های غیر واقعی افزایش داده است. این موضوع سبب شده تا تفاوت قابل ملاحظه‌ای میان عملکرد شرکت و بودجه مصوب ایجاد گردد.^۱

۱. هنگامی که بخش عمده‌ای از سود بنگاه‌های اقتصادی از آنها خارج می‌شود، این موضوع در توسعه بنگاه اثر گذاشته و سبب دور شدن بنگاه از اهداف اصلی خود می‌شود. بنگاه‌ها ضمن مشکل در تأمین سرمایه در گردش لازم نمی‌توانند بازسازی ساختاری، بهبود تکنولوژی و... را به خوبی انجام دهند که نتیجه آن افت کیفیت در تولید کالا و خدمات این نوع بنگاه‌هاست.

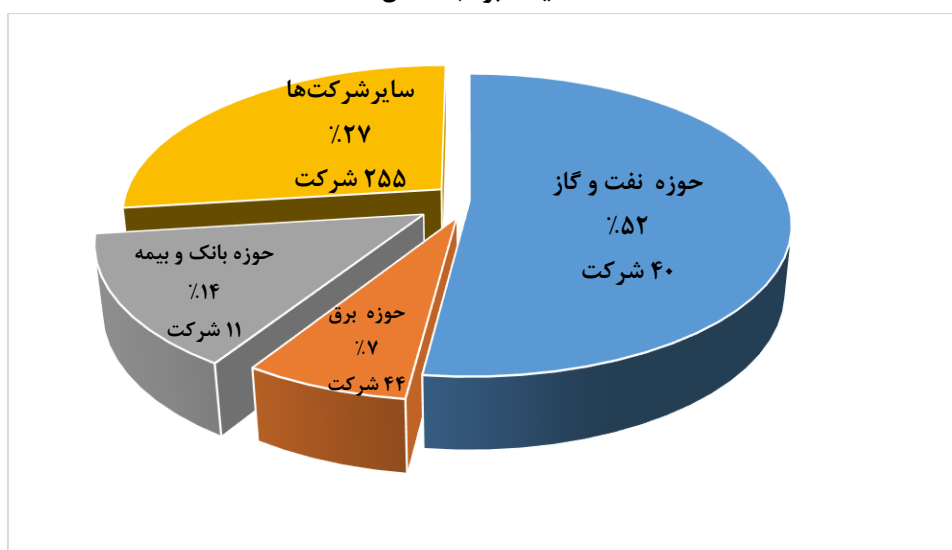
از کل سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی (۹۴ هزار میلیارد ریال) حدود ۳۶ درصد آن متعلق به شرکت ملی نفت ایران، ۱۶ درصد شرکت ملی گاز و ۱۰ درصد متعلق به بانک مرکزی است. در واقع، ۶۲ درصد از سود سهام دولت را این سه شرکت (دو شرکت در حوزه نفت و یک شرکت در حوزه بانکی) پرداخت می‌کنند. در هشت‌ماهه اول سال ۱۳۹۵ مجموعاً حدود ۸۵ هزار میلیارد ریال از محل سود سهام دولت در شرکت‌های دولتی وصول شده است (۸۰ درصد هشت‌دوازدهم مصوب). اگر همین میزان تحقق درآمد برای کل سال ۱۳۹۵ مد نظر قرار گیرد، پیش‌بینی میزان سود سهام سال ۱۳۹۵ حدود ۱۰۷ هزار میلیارد ریال خواهد بود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون ۱۳۹۵ سود سهام شرکت‌های دولتی حدود ۱۶ درصد کاهش یافته است (به ۱۳۵ هزار میلیارد ریال رسیده)، با این حال نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۹۵، حدود ۱۱ درصد رشد داشته است و با توجه به وضعیت کلان شرکت‌ها به خصوص بدهی شرکت‌های حوزه انرژی و کاهش مالیات شرکت‌ها، پیش‌بینی می‌شود حداکثر رقمی در حدود ۱۲۰ هزار میلیارد ریال محقق خواهد شد. بنابراین از مجموع ارقام پیش‌بینی شده سود سهام شرکت‌ها در لایحه بودجه، حدود ۱۵ هزار میلیارد ریال بیش‌برآورد وجود دارد.

۴. تقسیم‌بندی بودجه شرکت‌های دولتی بر حسب حوزه فعالیت

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد ارائه پیوست ۳ لایحه بودجه شرکت‌ها بدون توجه به حوزه فعالیت شرکت‌ها، نمی‌تواند تصویر مناسبی را برای نمایندگان مجلس شورای اسلامی به خصوص کمیسیون‌های تخصصی فراهم سازد. به همین دلیل در ادامه سعی شده است شرکت‌های حوزه انرژی (نفت و برق) و شرکت‌های حوزه بانک و بیمه را از سایر شرکت‌ها تفکیک کرده و تصویر بهتری از وضعیت کلان بودجه شرکت‌ها ارائه شود. همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود بر اساس ارقام لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، شرکت‌های حوزه نفت و گاز با ۴۰ شرکت ۵۲ درصد کل بودجه شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین بیان این موضوع که عمده شرکت‌های دولتی (از منظر سهم بودجه‌ای)، نفتی هستند سخن بیجایی نیست. بعد از شرکت‌های حوزه نفت و گاز، شرکت‌های بانک و بیمه (۹ بانک و ۲ شرکت بیمه) با سهم ۱۴ درصدی از کل بودجه شرکت‌های دولتی، رتبه دوم را از نظر حجم ارقام بودجه به خود اختصاص داده‌اند. شرکت‌های حوزه برق در این تقسیم‌بندی با ۴۴ شرکت و سهم ۷ درصدی در جایگاه سوم قرار می‌گیرند. البته این نوع تقسیم‌بندی شرکت‌های دولتی را می‌توان توسعه داد و حوزه‌هایی مانند صنعت و کشاورزی را نیز از سایر شرکت‌ها جدا کرد.

نمودار ۱. ترکیب بودجه شرکت‌های دولتی به تفکیک حوزه‌های مختلف فعالیت آنها
(لایحه بودجه سال ۱۳۹۶)

مأخذ: محاسبات گزارش.

سایر شرکت‌های دولتی با ۲۷ درصد سهم ۲۵۵ شرکت ۲۷ درصدی از بودجه کل شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص داده‌اند. با خارج کردن بودجه شرکت‌های زیان‌ده (طبق پیوست ۳ لایحه بودجه) و بودجه مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت (۲ مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت و ۱۰ شرکت زیان‌ده) از سایر شرکت‌ها، سهم سایر شرکت‌ها از ۲۷ درصد به ۲۵ درصد کاهش می‌یابد. این تقسیم‌بندی می‌تواند به نمایندگان مجلس شورای اسلامی در کمیسیون‌های تخصصی کمک نماید که تحلیل درباره وضعیت شرکت‌های دولتی، عمدتاً شرکت‌های حوزه انرژی و بانک و بیمه را شامل می‌شود (۷۳ درصد کل بودجه شرکت‌های دولتی). در ادامه بودجه شرکت‌ها به تفکیک حوزه‌های مزبور ارائه شده و توضیحاتی درباره آن بیان می‌گردد.

۴-۱. شرکت‌های حوزه نفت و گاز

۴-۱-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های حوزه نفت و گاز

مهمترین ارقام حساب‌های جاری شرکت‌های نفتی در جدول ۵ آمده است. بر اساس این جدول، درآمد و هزینه شرکت‌های نفتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۹۵، به ترتیب ۱۷ و ۱۹ درصد کاهش یافته است. همچنین پیش‌بینی برای سود سهام و مالیات این شرکت‌ها، با کاهش همراه بوده است.

جدول ۵. منابع و مصارف بودجه شرکت‌های حوزه نفت و گاز (میلیارد ریال)

مصارف				منابع			
سهام	رشد	۱۳۹۶		سهام	رشد	۱۳۹۶	
۵۳/۳	-۱۹	۲,۱۰۷,۶۳۶	هزینه‌ها	۵۸	-۱۷	۲,۲۸۸,۶۹۳	درآمدها
۰/۸	-۸	۳۳,۴۹۰	مالیات	۰	-۲۱	۶۲۱	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۰/۸	-۱۷	۳۰,۷۷۰	۵۰ درصد سود ویژه	۹	-۳۶	۳۵۶,۷۴۳	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۰/۹	-۰/۴۲	۳۴,۶۳۱	سود سهام	۱۱	۱۷۸	۴۴۱,۸۳۸	وام‌های خارجی
۰		۰	سایر حساب‌های تخصیص سود	۰	۱,۱۲۰	۶,۱۷۹	دارایی‌های جاری
۵/۱	۶۰۷	۲۰۲,۲۱۷	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۲۲	۲۹۳	۸۵۹,۵۶۳	سایر دریافت‌ها
۴/۵	۱۹۵	۱۷۷,۵۱۸	بازپرداخت وام‌های خارجی				
۰	۰	۰	وجوه اداره شده				
۷/۷	۴۴	۳۰۲,۵۱۳	بازپرداخت ودیعه، بدهی‌ها و سایر باز پرداخت‌ها				
۳۰/۲	۵۳	۱,۱۹۲,۲۹۷	هزینه‌های سرمایه‌ای				
۰	-۸۱	۵۳۱	افزایش دارایی‌های جاری				
	۷	۴,۰۸۱,۶۰۲	جمع				
۳/۲	۱۴	۱۲۷,۹۶۶	کسر می‌شود: ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری				
۱۰۰	۷	۳,۹۵۳,۶۳۶	جمع کل	۱۰۰	۷	۳,۹۵۳,۶۳۶	جمع کل

مأخذ: همان.

توضیح: ارقام در محاسبات گرد شده‌اند.

بررسی اقلام حساب‌های سرمایه‌ای شرکت‌های نفتی نشان می‌دهد که وام‌های خارجی با رشد ۱۷۸ درصد، استفاده از دارایی‌های جاری با رشد ۱۱۲۰ درصد و سایر دریافتی‌ها با رشد ۲۹۳ درصد، بالاترین

رشد را در ارقام سمت منابع حساب‌های جاری شرکت‌های نفتی دارا هستند. عمده رشد دارایی‌های جاری شرکت‌های نفتی به دلیل رشد این ردیف در شرکت نفت نیکو بوده است.

تأمین مالی طرح‌های سرمایه‌گذاری منابع داخلی شرکت ملی نفت (مهمترین شرکت حوزه نفت و گاز) از منابع خارجی نیز قابل تأمل است و احتمال عدم تحقق این منابع بالاست، در نتیجه شرکت نفت در عمده طرح‌های سرمایه‌گذاری منابع داخلی ممکن است با مشکل تأمین مالی روبرو شود. برای مثال بررسی تأمین مالی مجموع بودجه ۱۹ شرکت نفتی (از جمله شرکت ملی نفت) نشان می‌دهد در ۶ ماه اول سال ۱۳۹۵ براساس ارقام مصوب شش دوازدهم، ۲۷۸ هزار میلیارد ریال تسهیلات بانکی در بودجه شرکت‌ها پیش‌بینی گردید، اما آنچه که در ۶ ماهه سال جاری محقق شده است حدود ۱/۵ درصد ارقام مصوب ۶ ماهه بوده است.

۴-۱-۲. تبصره‌های مرتبط با حوزه نفت و گاز

مشکلات تأمین مالی طرح‌های حوزه نفت را می‌توان در بندهای بودجه مرتبط با این حوزه که ذیل ماده واحده در لایحه ارائه شده، تحلیل و ارزیابی کرد که در ادامه به آن اشاره می‌شود.

– بند «د» تبصره «۱»

«وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذیربط مکلف است نسبت به نوسازی و توسعه شبکه خطوط لوله انتقال نفت خام اقدام کند و منابع مورد نیاز را از محل افزایش پنج درصد (۵٪) به قیمت هر لیتر فرآورده‌های نفتی تاسقف پانزده هزار میلیارد ریال به مصرف برساند».

این موضوع در واقع در جهت کمک به شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نفت است تا بتوانند از منابع جمع‌آوری شده (بدون پرداخت مالیات) تا سقف ۱۵ هزار میلیارد ریال، صرف هزینه‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌ها کنند. بر اساس این بند، می‌توان این برداشت را کرد که شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نفت در حوزه‌های عمرانی (نوسازی و توسعه شبکه خطوط لوله انتقال نفت خام و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی و تأمین منابع مالی سهم دولت در توسعه پالایشگاه‌ها و زیرساخت‌های تأمین ذخیره‌سازی و توزیع فرآورده) دارای مشکل هستند و دولت می‌خواهد با تصویب این بند، در بهبود تأمین مالی طرح‌ها اثر بگذارد. تخصیص اعتبار این تبصره از طریق اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها انجام می‌شود و پیشنهاد می‌شود که در ذیل تبصره مرتبط با هدفمندی یارانه‌ها آورده شود تا به شفافیت بودجه‌ای کمک کند.

– بند «ه» تبصره «۱»

در این بند، مکانیسمی برای تأمین قیر مورد نیاز برای مالچ‌پاشی، روکش آسفالت و آسفالت راه‌های روستایی، آسفالت معابر و بهسازی روستاها و انجام پروژه‌های مشارکتی با دهیاری، آسفالت معابر شهرهای با جمعیت زیر پنجاه هزار نفر و نوسازی مدارس طراحی شده است.

در این مکانیسم شرکت نفت موظف است که دو میلیون تن قیر (معادل ریالی ۱۵ هزار میلیارد

ریال) را به مصارف مذکور اختصاص دهد. سازوکار این مکانیسم به این صورت است که شرکت نفت به جای آنکه مبالغ دریافتی را به خزانه‌داری واریز کرده و دولت از طریق خزانه برای خرید قیر به سازمان جنگل‌ها، وزارت راه، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور اعتبار پرداخت نماید، شرکت ملی نفت به صورت مستقیم قیر را به دستگاه‌های مذکور تحویل داده و خزانه‌داری مبلغ مورد نظر را از سرجمع بدهی شرکت ملی نفت به دولت بابت فروش داخلی نفت خام کسر می‌کند.

تخصیص اعتبار بند «ه» تبصره «۱» همانند بند «د» تبصره «۱» از طریق اجرای قانون هدفمندی یارانه‌هاست و لازم است که ذیل تبصره مرتبط با هدفمندی یارانه‌ها آورده شود.

– بند «و» تبصره «۱»

«مطالبات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانک‌های تجاری بابت اصل و سود تسهیلات پرداختی به شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نفت، به مدت دو سال امهال می‌شود...».

در این بند، میزان مطالبات بانک‌ها به تفکیک ارائه نشده است و معلوم نیست هزینه امهال اصل و سود تسهیلات پرداختی برای شرکت‌های نفتی برای بانک‌ها چه میزان خواهد بود و سقفی نیز برای آن تعیین نشده است. همچنین در دو سال قبل نیز این حکم در بودجه آورده شده بود. این امر باعث کاهش ظرفیت نظام بانکی در ارائه تسهیلات به تولید می‌شود.

– بند «ز» تبصره «۱»

در این حکم بیان شده است که برداشت‌های بیش از مجوزهای قانونی دولت طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۱ از محل صادرات نفت به منظور تأمین بنزین و نفت گاز تا مبلغ ۲۲۹ هزار میلیارد ریال، تسویه شود. در واقع، در سال‌های مذکور بخشی از نفت صادراتی به جای اینکه فروش رفته و وجوه حاصل به خزانه واریز شود، صرف واردات غیرقانونی بنزین و نفت گاز شده است. تصویب چنین حکمی بدین معناست که فرض می‌شود منابع حاصل از فروش نفت وارد خزانه شده و بار دیگر برای واردات بنزین و نفت گاز از خزانه پرداخت شده است. با تصویب چنین حکمی آن پرداخت‌های مزبور به حساب وجوه عمومی گذاشته شده و از سرجمع بدهی شرکت نفت به دولت کسر می‌شود. در واقع تصویب این حکم به معنای قانونی کردن اقدامات غیرقانونی گذشته است.

همچنین در همین بند، پیشنهاد شده است که مابه‌التفاوت فروش فرآورده‌های نفتی با قیمت‌های فوب خلیج فارس طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۸ تا مبلغ ۳۲ هزار میلیارد ریال نیز تسویه شود. در سال‌های مذکور مابه‌التفاوت ارزان‌فروشی فرآورده‌ها از منابع داخلی شرکت نفت پرداخت شده است، اما با تصویب این حکم پرداخت‌های مذکور به حساب وجوه عمومی گذاشته شده و از سرجمع بدهی شرکت نفت به دولت کسر می‌شود.

با توجه به توضیحات فوق پیشنهاد می‌شود این بند از لایحه بودجه که متضمن ۲ حکم یاد شده است، حذف شده و تخلفات مذکور به نهادهای نظارتی گزارش داده شود و پس از تعیین تکلیف درباره آنها تصمیم‌گیری شود.

– بند «الف» تبصره «۵»

در این بند، به شرکت‌های زیرمجموعه وزارتخانه‌های مختلف از جمله نفت اجازه داده شده است اوراق مشارکت ریالی و یا صکوک اسلامی در سر جمع یکصد هزار میلیارد ریال منتشر نمایند. این بند علاوه بر آن که سهم شرکت‌ها در حوزه‌های مختلف را مشخص نمی‌کند، نشان می‌دهد که دولت می‌خواهد نحوه تأمین مالی بخشی از طرح‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌های حوزه نفت را از طریق استقراض انجام دهد.

بنابراین پیشنهاد واضح در خصوص این بند این است که دولت جدولی را برای آن ارائه داده که در این جدول مواردی از قبیل دستگاه منتشرکننده اوراق، نوع اوراق، نرخ آنها، دوره بازپرداخت، دلیل انتشار، ضامن اوراق و ... را شفاف کند تا مجلس بتواند در خصوص انتشار این اوراق تصمیم‌گیری کند.

– بندهای «ط» و «ی» تبصره «۵»

در بند «ط» مقرر شده است که وزارت نفت برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز اوراق مشارکت ارزی-ریالی تا سقف ۵۰ هزار میلیارد ریال منتشر نماید. در بند «ی» نیز به شرکت ملی نفت اجازه داده شده است که به منظور بازپرداخت اصل و سود اوراق مشارکت ارزی سررسید شده، تسهیلات بانکی و تضامین سررسید شده و همچنین بازپرداخت بدهی‌های سررسید شده به پیمانکاران قراردادهای بیع متقابل طرح‌های نفت و گاز، تا سقف ۳ میلیارد دلار اوراق مالی ارزی-ریالی منتشر کند. در سال‌های اخیر از طریق سازوکارهای بودجه‌ای، ظرفیت جدید تأمین مالی از طریق اوراق مالی ایجاد شده است. این ظرفیت تأمین مالی بدون توجه به تهدیدهای آن می‌تواند باعث وابستگی اقتصاد به انتشار اوراق برای تأمین سود و اصل اوراق گردد. بر همین اساس لازم است که کل تبصره‌های مرتبط با تأمین مالی از طریق اوراق با هم تحلیل شوند و آثار آنها از جمله نرخ سود، بازپرداخت سود، اثر نرخ سود بانک‌ها، اثر بر منابع بخش خصوصی نیز دیده شود.

۴-۲. شرکت‌های دولتی حوزه برق

۴-۲-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های دولتی حوزه برق

بخش دیگری از شرکت‌های فعال در حوزه انرژی، شرکت‌های وزارت نیرو در بخش برق هستند. در جدول ۶ ترکیب بودجه شرکت‌های حوزه برق (توانیر، برق‌های منطقه‌ای و ۲۱ شرکت تولید برق) ارائه شده است. در این شرکت‌ها مجموع درآمد حدود ۲۲ درصد و هزینه‌ها حدود ۲۴ درصد رشد کرده‌اند. در حالی

که مالیات و سود سهام این شرکت‌ها نسبت به سال گذشته، حدود ۵۰ درصد کاهش یافته است. همچنین به علت کاهش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در حوزه برق (در حدود ۳۰ درصد)، استفاده از تسهیلات بانکی و وام‌های خارجی به‌عنوان اقلام مهم در بخش تأمین منابع حساب‌های سرمایه‌ای این شرکت‌ها، به‌ترتیب ۷۱ و ۲۶ درصد رشد داشته‌اند. همچنین به‌علت کمبود منابع از بودجه عمومی، تأمین مالی عمده طرح‌ها^۱ از طریق استقراض (اوراق مشارکت موضوع تبصره «۵» ماده واحده، اوراق خزانه، تسهیلات بانکی و وام‌های خارجی) پیش‌بینی شده است. اما بررسی عملکرد طرح‌ها نشان می‌دهد که به‌طور معمول بانک‌ها منابع لازم را به طرح‌ها اختصاص نمی‌دهند. بنابراین عدم تحقق منابع در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شرکت‌ها زیاد است و این موضوع سبب شده است بخشی از طرح‌ها تکمیل نشوند.

جدول ۶. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در حوزه برق در لایحه سال ۱۳۹۶ (میلیارد ریال)

مصارف				منابع			
سهام	رشد	۱۳۹۶	هزینه‌ها	سهام	رشد	۱۳۹۶	درآمد
۴۹/۳	۲۴	۲۷۳,۰۹۸			۵۰	۲۲	
۰/۲	-۴۵	۹۷۹	مالیات	۰/۷	-۳۰	۴,۰۴۹	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
۰/۴	-۴۵	۱,۹۶۲	۵۰ درصد سود ویژه	۱۹/۷	۷۱	۱۰۸,۸۳۲	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۰	-۲۵	۲۳۷	سود سهام	۱۵/۹	۲۶	۸۷,۸۹۱	وام خارجی
۰	۰	۰	سایر حساب‌های تخصیص سود	۱/۸	۲۴,۷۴۲	۹,۷۸۹	دارایی‌های جاری
۱۳/۹	۱۹	۷۶,۷۰۴	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۱۱/۹	-۲۴	۶۶,۰۸۷	سایر دریافت‌ها
۰/۱	۱۸	۲۹۲	بازپرداخت وام‌های خارجی				
۰/۱	-۶۴	۳۶۰	وجوه اداره شده				
۱/۰	۳۷	۵,۵۸۲	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها				
۳۷/۳	۲۲	۲۰۶,۶۵۳	هزینه‌های سرمایه‌ای				
۰	-۹۹	۱۴	افزایش دارایی‌های جاری				
۱۰۲/۲	۲۲	۵۶۵,۸۸۱	جمع				
۲/۲	۶	۱۲,۲۱۴	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری				
۱۰۰	۲۲/۱	۵۵۳,۶۶۸	جمع کل	۱۰۰	۲۲/۱	۵۵۳,۶۶۸	جمع کل

مأخذ: همان.

۱. اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و طرح‌های سرمایه‌گذاری منابع داخلی.

رشد بسیار زیاد استفاده از «دارایی‌های جاری» در منابع شرکت‌های حوزه برق به علت رشد این منبع مالی در بودجه شرکت توانیر است. اگرچه این رقم در بودجه توانیر رقم قابل ملاحظه‌ای نیست و بیشتر به منظور تراز کردن بودجه شرکت استفاده شده است. همچنین باید علت کاهش ۲۴ درصدی «سایر دریافت‌ها» نیز شفاف شود. چرا که خدمات برق‌رسانی موضوعی مستمر است و کاهش این عنوان در منابع بودجه شرکت‌ها چندان معنادار نیست.

نکته دیگر آن است که از سال گذشته بودجه ۲۱ شرکت تولید برق به مجموع شرکت‌های دولتی این حوزه اضافه شده و (براساس بند «۵» ماده (۱۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی)^۱ وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف بوده است ظرف مدت یک سال شرکت‌هایی را که براساس بند مزبور تشکیل شده‌اند، واگذار نماید، در حالی که تاکنون شرکتی واگذار نشده است.

۲-۴. تبصره‌های مرتبط با شرکت‌های دولتی حوزه برق

– بندهای «الف» و «ب» تبصره «۵»

در این دو بند، به موضوع تأمین مالی طرح‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو پرداخته شده است. همانطور که پیشتر عنوان شد، تأمین مالی طرح‌ها از طریق استقراض، نشان‌دهنده عدم وجود منابع کافی شرکت‌ها برای اجرای طرح‌هاست و نیازمند جدولی است که تمام ویژگی‌های اوراق و طرح‌های مد نظر را شفاف سازد.

– بند «ه» تبصره «۵»

در این بند، به دولت اجازه داده شده تا برای پرداخت بدهی‌های خود بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مابه‌التفاوت قیمت تمام شده آب و برق با قیمت تکلیفی، تا سقف ۷۵ هزار میلیارد ریال اوراق خزانه به طلبکاران واگذار نماید. این بند در واقع بخشی از آثار اجرای قانون هدفمندی را دربر دارد و لازم است که در تبصره مرتبط با هدفمندی یارانه‌ها آورده شود.

– بند «الف» تبصره «۱۵»

در بند «الف» تبصره «۱۵» آمده است که «شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالیانه خود را به ترتیب به شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی و شرکت توانیر بابت رد دیون و یا سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور پرداخت کنند. شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی موظفند تمام وجوه حاصل از فروش انرژی‌های برق خود را پس از وضع هزینه‌های تولید برای سرمایه‌گذاری در توسعه

۱. بند «۵» ماده (۱۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم: در اجرای این قانون وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است آن دسته از طرح‌ها و تصدی‌های اقتصادی و زیربنایی دولتی قابل واگذاری را که به صورت شرکت مستقل اداره نمی‌شوند و یا در قالب غیرشرکتی اداره می‌شوند و به نحو موجود قابل واگذاری نمی‌باشند و صرفاً به منظور واگذاری، ابتدا تبدیل به شخص حقوقی مناسب نموده و سپس نسبت به واگذاری آنها ظرف یک سال از زمان تبدیل و با رعایت تبصره‌های «۲» و «۳» بند «الف» ماده (۲) این قانون اقدام نماید. این حکم تا پایان سال ۱۳۹۲ معتبر است.

نیروگاه‌های برق آبی به مصرف برسانند».

این بند، نفی استقلال شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای است. همچنین مشخص نیست که چرا «شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی» موظف شده‌اند تا مابه‌التفاوت فروش و هزینه‌های تولید را برای سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه‌های برقی به مصرف برسانند در حالی که این شرکت‌ها ماهیتاً خصوصی هستند و نمی‌توان از طریق سازوکار دولتی درباره هزینه‌کرد منابع آنها تصمیم‌گیری کرد.

بدون روشن شدن موارد فوق، پیشنهاد می‌شود این بند حذف شود.

– بند «ب» تبصره «۱۵»

در بند «ب» تبصره «۱۵» لایحه بودجه آمده است که «نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها و قراردادهای بین شرکت مادر تخصصی توانیر و شرکت‌های توزیع نیروی برق از پرداخت هرگونه مالیات معاف است». از آنجایی که شرکت‌های توزیع برق غیردولتی هستند، این حکم ماده واحده می‌تواند به نوعی برداشت مصادره اموال بخش خصوصی محسوب گردد. اگرچه این حکم در قانون بودجه سال گذشته نیز به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است (بند «ب» تبصره «۱۵» قانون بودجه)، اما از آنجا که ابعاد این حکم شفاف نیست و تأثیر آن بر وضعیت شرکت‌های غیردولتی روشن نگردیده، پیشنهاد می‌شود این بند تبصره حذف شود.

۴-۳. شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه

۴-۳-۱. تحلیل ارقام بودجه شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه

در این بخش از گزارش به بررسی بودجه بانک‌ها و بیمه‌های دولتی (بیمه مرکزی ایران و شرکت سهامی بیمه ایران) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ پرداخته شده است. براساس جدول ۷، میزان منابع و مصارف بانک‌ها و بیمه‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، حدود ۷ درصد رشد داشته است، اما میزان مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه آنها، به ترتیب ۳۹ و ۳۷ درصد کاهش داشته است که بخش عمده این کاهش، مربوط به بانک مرکزی است (حدود ۶۰ درصد کاهش) و می‌تواند ناشی از کاهش درآمدهای پیش‌بینی شده این بانک (درآمد حاصل از تسهیلات اعطایی بانک مرکزی (خطوط اعتباری به بانک‌ها) و بخشوده شدن جریمه اضافه برداشت بانک‌ها) باشد.

همچنین کاهش سود ویژه بانک‌های تجاری و تخصصی مانند سپه (۵۲ درصد کاهش)، مسکن (۳۳ درصد کاهش) و توسعه صادرات (۱۲ درصد کاهش) منجر به کاهش مالیات نیز شده است. این کاهش، عمدتاً ناشی از وضعیت این بانک‌ها به لحاظ کفایت سرمایه است، هرچند آمار دقیقی در خصوص کفایت سرمایه این بانک‌ها در دسترس نیست. در سمت منابع بودجه بانک‌ها و بیمه‌ها، ردیف سایر دریافت‌ها حدود ۲۱ درصد

نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد کرده است که مربوط به دو شرکت بیمه و بانک توسعه تعاون است و این ردیف برای سایر بانکها، همانند سالهای قبل برابر با صفر است.

جدول ۷. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در حوزه بانک‌ها و بیمه‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

(میلیارد ریال)

مصارف			منابع		
سهم	رشد	۱۳۹۶	سهم	رشد	۱۳۹۶
۹۳/۶	۹	۹۵۸,۱۶۴	۹۷	۷	۹۸۸,۵۴۸
۰/۷	-۳۹	۷,۱۹۶,۲۵۰	-	-	۰
۱/۵	-۳۷	۱۵,۱۹۳	-	-	۰
۰/۱	۳۹	۷۹۵	-	-	۰
۰	-۳۹	۱۴۴	-	-	۰
-	-	۰	۳	۲۱	۳۵,۵۶۱
-	-	۰	-	-	-
-	-	۰	-	-	-
-	-	۰	-	-	-
۱/۹	۴	۱۸,۹۹۴	-	-	-
۳/۰	۶	۳۰,۵۳۱	-	-	-
۱۰۰/۷	۷	۱,۰۳۱,۰۱۶	-	-	-
۰/۷	۱۷	۶,۹۰۶	-	-	-
۱۰۰	۷/۴	۱,۰۲۴,۱۰۹	۱۰۰	۷/۴	۱,۰۲۴,۱۰۹

مأخذ: همان.

۲-۳-۴. تبصره‌های مرتبط با شرکت‌های دولتی حوزه بانک و بیمه

- بندهای «ب» و «ج» تبصره «۱۷»

دولت در این دو بند، به دنبال افزایش سرمایه بانک‌هاست تا بتواند از این طریق قدرت مالی بانک‌ها را افزایش دهد. در بند «ب» این تبصره، به دولت اجازه داده شده است تا سرمایه بانک‌های ملی، سپه و کشاورزی را حداکثر تا ۵۰ هزار میلیارد ریال، از محل حساب‌های پرداختی این بانک‌ها به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بابت سود و وجه التزام مربوط به اضافه برداشت و خطوط اعتباری دریافتی که تاکنون در دفاتر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب درآمد منظور نشده است، افزایش دهد. نکته جالب توجه این بند از تبصره «۱۷» آن است که دولت برای بانک‌های خاطی، سیاست‌های تشویقی در نظر گرفته و جریمه تخطی آنها را صرف افزایش سرمایه این بانک‌ها در نظر گرفته است و پیشنهاد

می‌شود که بند «ب» تبصره «۱۷» حذف شود.

براساس حکم بند «ج» تبصره «۱۷»، دولت می‌تواند از سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تملک دارایی‌های مالی و ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه، تا سقف ۱۰۰ هزار میلیارد ریال را برای افزایش سرمایه بانک‌های دولتی صرف کند. نکته قابل توجه در خصوص این حکم، وجود ابهامات فراوان در آن است. اول آنکه سهم هر یک از موارد (اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تملک دارایی‌های مالی و ردیف‌های متفرقه) در تأمین رقم ۱۰۰ هزار میلیارد ریالی مشخص نشده است. دوم آنکه سهم هر یک از بانک‌های دولتی نیز از این منبع افزایش سرمایه معلوم نیست. سوم آنکه این موضوع در واقع مجوز جابجا کردن ارقام و اعتبارات دستگاه‌ها است که صلاحیت مجلس در تصویب بودجه را زیر سؤال می‌برد. در واقع این شکل از بودجه‌ریزی (قانونگذاری)، به کاهش شفافیت عملکرد دولت و افزایش بودجه‌های سلیقه‌ای در درون دولت دامن می‌زند. در مجموع موارد فوق باعث می‌شود که صلاحیت مجلس در تصویب بودجه مخدوش شود و پیشنهاد می‌شود که بند «ج» تبصره «۱۷» حذف شود.

علاوه بر احکام تبصره‌ها در خصوص افزایش سرمایه بانک‌ها، در جز «۱۰» ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ لایحه نیز، مبلغ ۲۵۰۰ میلیارد ریال از اعتبارات موضوع واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، به افزایش سرمایه بانک‌ها اختصاص داده شده است. مقایسه بودجه‌های سنواتی مصوب با عملکرد بانک‌ها نشان می‌دهد که به‌صورت کلی، بودجه بانک‌ها و بیمه‌های دولتی همانند سایر شرکت‌های دولتی، از شفافیت و دقت کافی برخوردار نیست و اعداد مصوب در قوانین بودجه‌ای، تفاوت زیادی با عملکرد بیمه‌ها و بانک‌ها دارد.^۱

۵. خصوصی‌سازی

۵-۱. بخش منابع خصوصی‌سازی

یکی از منابع دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی است که در جدول ۸ این گزارش نشان داده شده است. کل منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال است که این رقم نسبت به مبلغ ۱۶۵/۵ هزار میلیارد ریالی در قانون بودجه ۱۳۹۵، حدود ۴۰ درصد کاهش داشته است. با این حال با توجه به وضعیت موجود و شرکت‌های باقیمانده در لیست واگذاری، پیش‌بینی می‌شود حدود ۴۴ هزار میلیارد ریال بیش‌برآورد برای واگذاری شرکت‌های دولتی وجود خواهد داشت.

۱. رجوع شود به: جدول ۳ پیوست گزارش.

جدول ۸. منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۵

و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۴		عنوان درآمدی
برآورد	لایحه	عملکرد نهمه ماهه	قانون	عملکرد	قانون	
۵۰,۰۰۰	۷۹,۰۰۰	۳۹,۳۹۹	۱۱۵,۰۰۰	۹۱,۸۵۵	۱۴۵,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی (ردیف ۳۱۰۵۰۱)
۱۱,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱,۶۱۲	۴۵,۰۰۰	۲,۵۳۷	۳۰,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام سهم‌الشرکه، اموال، دارایی و... (۳۱۰۵۰۲)
	۵۰۰	۱۷۱	۵۰۰	۴۷	۱,۰۰۰	منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی (۳۱۰۵۱۵)
	۳,۵۰۰	۵۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	واگذاری باقی مانده سهام دولت در بانک‌ها و بیمه‌ها (۳۱۰۸۰۱)
-	-	۱,۴۴۷	-	-	-	تسویه بدهی کارکنان صندوق بازنشستگی فولاد
-	-	۱,۵۰۱	-	۵,۷۸۷	-	واریز به سایر حساب‌های خزانه در راستای بندهای قانون بودجه سالیانه کل کشور
۶۱,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۸۲	۱۶۵,۵۰۰	۱۰۵,۲۲۶	۱۸۱,۰۰۰	مجموع

مأخذ: آمار سازمان خصوصی‌سازی و محاسبات گزارش.

ردیف ۳۱۰۵۰۱ شامل اقساط سهام عدالت و بازپرداخت اقساط سهام فروخته شده شرکت‌های دولتی در سال‌های قبل است، که عملکرد نهمه ماهه آن در سال ۱۳۹۵، حدود ۳۹ هزار میلیارد ریال (عملکردی ۳۴ درصدی) است. از طرفی برای این ردیف درآمدی در سال ۱۳۹۶، مبلغ ۷۹ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که با توجه به خاتمه مدت ۱۰ ساله طرح سهام عدالت (عدم امکان دریافت سود از این بابت در سال ۱۳۹۶)، پیش‌بینی می‌شود که امکان تحقق آن، حدود ۵۰ هزار میلیارد ریال باشد.

ردیف‌های ۳۱۰۵۰۲، ۳۱۰۵۱۵ و ۳۱۰۸۰۱ بابت فروش‌های سهام در سال اجرای بودجه است که مشابه همین ردیف‌ها، در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نیز وجود داشت. عملکرد نهمه ماهه این سه ردیف درآمدی در سال ۱۳۹۵، حدود ۱۸۰۰ میلیارد ریال بوده است که این رقم تنها ۳ درصد ارقام مصوب سال ۱۳۹۵ را محقق ساخته است. بنابراین با توجه به وضعیت نامناسب شرکت‌های باقی‌مانده، پیش‌بینی می‌شود ظرفیت تحقق این سه ردیف درآمدی حداکثر در حدود ۱۱۰۰۰ میلیارد ریال باشد.

شایان ذکر است در سال ۱۳۹۵ از محل بند «و» تبصره «۵» قانون بودجه سال ۱۳۹۵ مبنی بر انتشار اوراق تسویه خزانه و در اجرای مواد (۲) و (۳) قانون رفع موانع تولید (موضوع تهاثر بدهی اشخاص بدهکار به سازمان خصوصی‌سازی با مطالبات همین اشخاص از شرکت‌های دولتی) تاکنون در حدود ۴۶

هزار میلیارد ریال از بدهی خریداران بنگاه‌ها براساس مصوبات هیئت وزیران در جریان تسویه و تهاتر قرار گرفته است که اجرای این مصوبات به‌علاوه مصوبات مشابهی که در جریان تصویب قرار دارند، ظرفیت وصول اقساط در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ را برای سازمان خصوصی‌سازی کاهش خواهد داد. نکته قابل توجه در رابطه با موضوع سهام عدالت این است که در ردیف ۵۵۰۰۰۰-۷۸ جدول ۹، برای هزینه‌های طرح ساماندهی سهام عدالت هم اعتبار هزینه‌ای در نظر گرفته شده است و هم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (جمعاً مبلغ ۲۲۲ میلیارد ریال) بنابراین لازم است مشخص و شفاف گردد که این هزینه‌ها توسط چه مرجعی انجام خواهد شد و مراد از ساماندهی سهام عدالت چیست؟

۵-۲. بخش مصارف (تبصره‌های مرتبط) خصوصی‌سازی

۱. تبصره «۲»

تبصره «۲» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، در رابطه با موضوع واگذاری‌ها و خصوصی‌سازی است. در این تبصره «۲» نکته اساسی وجود دارد که لازم است مد نظر قرار گیرد:

الف) از آنجا که حکم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مبنی بر واگذاری شرکت‌های دولتی گروه‌های ۱ و ۲ تا پایان سال ۱۳۹۳ محقق نشده است، باید در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ حکم لازم برای تمدید مهلت فروش شرکت‌ها لحاظ شود.

ب) بند «الف» تبصره «۲»

در بند «الف» تبصره «۲»، حکمی در رابطه با مصارف حاصل از خصوصی‌سازی آمده است. این در حالی است که مصارف حاصل از واگذاری، براساس ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، در ۸ بند تعیین تکلیف شده است و نیازی نیست که در حکم، به جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی اشاره شود. از طرفی پرداخت بدهی دولت به بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی از محل منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی، در ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن با حکم مشخصی آمده است.

بر این اساس، عبارت انتهایی بند «الف» تبصره که بیان می‌دارد: «منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی به‌استثنای موارد مندرج در جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» بی‌معنا است و لازم است عبارت «به‌استثنای موارد مندرج در جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» نیز از متن بند «الف» تبصره حذف شده و عبارت «براساس ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن» جایگزین آن گردد.

۲. جدول ۸ لایحه بودجه

براساس ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصارف واگذاری سهام شرکت‌ها در ۸ بند (ردیف‌های ۱-۱۰۱۰۰۰ تا ۸-۱۰۱۰۰۰) تفکیک شده است که در جدول ۱۳ لایحه بودجه، اعتبارات موضوع این ماده از قانون تعیین شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، مجموع این اعتبارات ۷۹,۰۰۰ میلیارد ریال است. اما در جدول ۸ لایحه که اعتبارات موضوع واگذاری سهام شرکت‌های دولتی است، برای ۸ بند موضوع ماده (۲۹) مجموعاً رقم ۱۶,۳۶۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است.

از طرفی، با توجه به بند «۴» اصلاحیه ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی^۱، ردیف‌های ۱۱، ۱۳ و ۱۴ جدول ۸ ماده واحده، فاقد مجوز قانونی است و باید اصلاح شود. همچنین لازم است موارد مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی شفاف شود و دولت بخشی از منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌ها در مصارف مشخص خود را مطابق قانون صرف نماید.

۳. جدول ۱۳ لایحه بودجه

همچنین اعتبارات موضوع جدول ۱۳ منطبق بر ماده (۲۹) سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی نیست. برای مثال در بند «۲» ماده (۲۹) قانون مقرر شده است^۲ تا ۳۰ درصد درآمدهای حاصل از واگذاری صرف تعاونی‌های فراگیر ملی شود در صورتی که اعتباری که برای این بند در نظر گرفته شده است کمتر از ۵ درصد درآمدهای حاصل از واگذاری است. علاوه بر این، در جدول ۱۳، در رابطه با بند «۲» ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌ها، اعتباری تعریف نشده است، اما در جز «۱» جدول ۸ لایحه بودجه اعتباری به این بند اختصاص داده شده است.^۳

جمع‌بندی

ارائه بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (پیوست ۳ لایحه)، همانند سال‌های گذشته از شفافیت کافی برخوردار نیست. این عدم شفافیت از شکل تقسیم‌بندی شرکت‌های دولتی در لایحه (سودده، سربه‌سر و زیان‌ده) بدون توجه به حوزه فعالیت آنها و عدم تجانس در شرکت‌ها، عدم مشخص کردن نام و

۱. بند «۴» اصلاحیه ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن: تسویه، تهاوت و تأدیه بدهی‌های قانونی دولت به اشخاص حقوقی بند «۱» این ماده و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها و بانک‌ها و شرکت‌های وابسته به آنها از طریق واگذاری سهام بنگاه‌ها، اموال و دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی ممنوع است. دولت می‌تواند از طریق فروش سهام بنگاه‌ها و اموال و دارایی‌های خود و شرکت‌های دولتی و تبدیل به وجوه نقد، در چارچوب بودجه‌های سنواری بدهی‌های خویش را تأدیه نماید.

۲. بند «۲» ماده (۲۹): «۲» اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۲۴) این قانون..

۳. همچنین حکم ذیل جدول ۱۳ لایحه، (در صورت عدم تحقق منابع پیش‌بینی شده برای واگذاری شرکت‌های دولتی، اعتبارات مندرج در بندهای «۱، ۲، ۴، ۵ و ۷» این جدول از محل سایر منابع پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور قابل تأمین است) مغایر با ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است. این مورد در رابطه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نیز تذکر داده شده بود.

تعداد شرکت‌های گروه ۱، ۲ و ۳ (قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی) در لایحه، عدم ارائه گزارش عملکرد شرکت‌های دولتی در زمان ارائه لایحه، تصویب بودجه شرکت‌ها در سازمان برنامه و بودجه کشور و نه در مجامع عمومی این شرکت‌ها، عدم بررسی دقیق بودجه این شرکت‌ها در مجلس به دلیل زمانبر بودن آن و مواردی دیگر ناشی می‌شود و این اشکالات باعث شده تا ارقام مصوب در قوانین بودجه سنواتی تفاوت بسیار زیادی از میزان عملکرد شرکت‌های دولتی داشته باشد.

در این گزارش برای شفافیت بیشتر و تحلیل‌های دقیق‌تر، در تحلیل شرکت‌های دولتی بیشتر به دو حوزه انرژی (نفت- گاز و برق) و بانک و بیمه تمرکز شد. در مجموع ۷۳ درصد کل بودجه شرکت‌های دولتی مربوط به ۴۰ شرکت حوزه نفت و گاز، ۱۱ شرکت حوزه بانک و بیمه و ۴۴ شرکت حوزه برق است و ۲۵۵ شرکت دیگر تنها ۲۷ درصد از کل بودجه شرکت‌های دولتی سهم دارند. همچنین از کل سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی حدود ۳۶ درصد آن متعلق به شرکت ملی نفت ایران، ۱۶ درصد شرکت ملی گاز ایران و ۱۰ درصد متعلق به بانک مرکزی است. عمده سهم شرکت‌ها از مالیات پرداختی به دولت نیز به عهده سه شرکت حوزه نفت یعنی شرکت ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و پالایش نفت اراک است که سهم هر یک از این شرکت‌ها به ترتیب برابر با ۳۶، ۱۶ و ۹ درصد است و با سهم ۱۰ درصدی بانک مرکزی، مجموعاً ۷۱ درصد کل مالیات را ۴ شرکت مزبور پرداخت می‌کنند.

بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که تحلیل اقلام کلان بودجه شرکت‌های دولتی، تصویر مناسبی از وضعیت این شرکت‌ها ارائه نخواهد داد. نمی‌توان در مورد تمام شرکت‌های دولتی موجود در پیوست ۳ یک نظر کلی داد در حالی که بیش از یک‌سوم سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی متعلق به شرکت ملی نفت ایران است. با وجود آنکه می‌دانیم بودجه شرکت‌های نفتی به شدت تحت تأثیر نرخ ارز و میزان صادرات است، نمی‌توان در رابطه با بودجه این نوع شرکت‌ها با تحلیل اقلام کلان و بدون داشتن گزارش‌های عملکرد و وارد کردن سایر متغیرهای اثرگذار در تحلیل، نظرات کارشناسی درستی ارائه داد. بنابراین با توجه به نکات بالا، پیشنهاد می‌شود که مجلس شورای اسلامی در راستای ساماندهی وضعیت شرکت‌های دولتی، در زمان تصویب قوانین مرتبط با این حوزه موارد زیر را مد نظر قرار دهد:

- پرهیز از تصویب قوانینی که شرکت‌های دولتی را به مؤسسات دولتی تبدیل می‌نماید، مانند اخذ مالیات و سود سهام از شرکت‌های دولتی در همان سال مالی و قبل از تحقق آن.

- درخواست ایجاد مکانیسم‌های لازم برای برگزاری به موقع مجامع عمومی شرکت‌های دولتی و شفاف‌سازی در حوزه اختیارات مجامع عمومی شرکت‌ها و پرهیز از دخالت در اختیارات قانونی مجامع شرکت‌ها توسط سازمان برنامه و بودجه.

- درخواست از دولت در تنظیم بودجه شرکت‌های دولتی براساس کارکردها و حوزه فعالیتشان و نیز براساس طبقه‌بندی ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.

- درخواست گزارش از دولت در مورد نحوه عملکرد شرکت‌های دولتی به‌خصوص موضوع ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت.

- از آنجایی که ارائه بودجه شرکت‌های دولتی به‌صورت یک‌ساله نمی‌تواند تصمیم‌گیران را از وضعیت مالی و عملیاتی شرکت‌های دولتی باخبر سازد، بنابراین هنگام ارائه پیش‌بینی بودجه شرکت‌ها، درخواست ارائه عملکرد بودجه شرکت‌ها برای سال گذشته و برآورد بودجه سال جاری مشتمل بر ۶ ماه عملکرد و ۶ ماه برآورد، که به تصمیم‌گیری بودجه شرکت‌ها در سال آینده کمک می‌نماید، ضروری است.

- درخواست ارائه برخی از شاخص‌های کلان مانند سرمایه اولیه، ارزش ویژه، میزان مطالبات و بدهی‌ها و... به‌همراه جداول کلان بودجه که می‌تواند وضعیت شرکت‌های دولتی را برای تصمیم‌گیران در دولت و مجلس شفاف‌تر سازد.

پیشنهاد‌های اصلاحی (تبصره‌ها و جداول لایحه بودجه سال ۱۳۹۶)

۱. تبصره «۱»

الف) بند «و»

با ملاحظه اینکه امهال بدهی‌ها در بودجه دو سال قبل نیز ارائه و دوباره در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ آورده شده است باید مواردی از قبیل میزان مطالبات بانک‌ها به تفکیک، هزینه امهال اصل و سود تسهیلات پرداختی برای شرکت‌های نفتی برای بانک‌ها و سقف پرداختی‌ها روشن شود و امکان پرداخت این بدهی‌ها و اثر آن بر ظرفیت مالی بانک مرکزی و تأمین مالی بخش خصوصی دیده شود. در غیر این‌صورت، پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود.

ب) بند «ز»

در واقع تصویب این حکم به معنای قانونی کردن اقدامات غیرقانونی گذشته است و مابه‌التفاوت ارزان‌فروشی فرآورده‌ها که از منابع داخلی شرکت نفت پرداخت شده است، با تصویب این حکم پرداخت‌های مذکور به حساب وجوه عمومی گذاشته شده و از سرجمع بدهی شرکت نفت به دولت کسر می‌شود. با توجه به توضیحات فوق پیشنهاد می‌شود این بند از لایحه بودجه حذف شده و تخلفات مذکور به مجلس گزارش داده شود.

۲. تبصره «۲»

الف) بند «الف»

به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

۱. بعد از عبارت «واگذاری بنگاه‌های دولتی موضوع» عبارت «ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی» درج و عبارت «جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهارم

قانون اساسی» حذف شود.

۲. عبارت «به‌استثنای موارد مندرج در جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» از متن حذف و عبارت «براساس ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن» جایگزین آن گردد.

۳. از آنجا که برخی از بندهای جدول ۱۸ مربوط به پرداخت بدهی دولت به بخش‌های خصوصی و تعاونی نیست، لازم است برای هماهنگی حکم با جدول، بندهای «۵»، «۱۰»، «۱۱»، «۱۲»، «۱۵» و «۱۷» جدول ۱۸ حذف گردد.

۴. ضرورت دارد مهلت واگذاری شرکت‌های موضوع گروه‌های ۱ و ۲ ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی حداقل تا پایان سال ۱۳۹۶ تمدید شود.

متن نهایی پیشنهادی بند «الف» تبصره «۲»

الف) به دولت اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۹۶ مصارف مربوط به واگذاری بنگاه‌های دولتی موضوع ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی را از طریق جدول ۱۳ این قانون و بدهی خود به بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی را از محل منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی براساس ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن را از طریق جدول ۱۸ این قانون پرداخت کند.

الحاقی به تبصره «۲»

«در راستای اجرای تبصره «۱» بندهای «الف» و «ب» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۱ و اصلاحات بعدی آن، وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است از طریق سازمان خصوصی‌سازی تا پایان سال ۱۳۹۶ کلیه سهام، سهم‌الشرکه، حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت دولت را در بنگاه‌های گروه‌های یک و دو ماده (۲) قانون مذکور به بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت تعاونی واگذار و منابع حاصل را به ردیف شماره ۳۱۰۵۰۲ جدول ۵ این قانون واریز نماید».

ب) بند «ج» تبصره «۲»

پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود زیرا مادامی که شرکتی دولتی محسوب می‌شود (یعنی بیش از ۵۰ درصد سهام آن متعلق به دولت است ولو اینکه مشمول واگذاری باشد)، نیازی به حکم مجدد ندارد و کلیه احکام همانند دیگر شرکت‌های دولتی بر آن تسری دارد. بنابراین پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود.

۳. بندهای «الف» و «ب» تبصره «۵»

در راستای مشخص شدن آثار سیاست‌های تأمین مالی از طریق اوراق، دولت جدولی را برای بندهای «الف» و «ب» تبصره «۵» ارائه دهد. در این جدول مواردی از قبیل دستگاه منتشرکننده اوراق، نوع اوراق، نرخ آنها، دوره بازپرداخت، دلیل انتشار، ضامن اوراق و ... به صورت شفاف ارائه خواهند شد تا مجلس بتواند در خصوص انتشار این اوراق تصمیم‌گیری کند.

۴. تبصره «۷»

الف) بند «ه»

عبارت «در صورت عدم تحقق اعتبارات پیش‌بینی شده فوق‌الذکر، دولت می‌تواند از محل سرجمع درآمد عمومی سال ۱۳۹۶ نسبت به پرداخت اعتبار مذکور اقدام نماید» از متن این بند حذف گردد.

متن نهایی بند «ه»

به‌منظور رد دیون دولت به صندوق بازنشستگی فولاد، دولت مکلف است نسبت به تأدیه هجده هزار میلیارد (۱۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل اعتبارات پیش‌بینی شده در جدول (۱۸) و همچنین ردیف‌های ۱۵۱-۵۳۰۰۰۰ (موضوع بند «الف» تبصره «۷») و ۹۸-۵۳۰۰۰۰ (موضوع بند «ج» تبصره «۷») جدول ۹ این قانون اقدام نماید تا به پرداخت حقوق بازنشستگان صندوق مذکور اختصاص یابد. رقم مزبور در حساب‌های فیما بین دولت و صندوق یاد شده منظور می‌گردد.

ب) بند «و»

بار مالی بند «و» تبصره «۷» در بند «۱۵» جدول ۸ ذیل ردیف ۱۰۱۰۰۰ آورده شده است. در سال‌های گذشته این حکم تنها به افزایش سرمایه بانک صنعت و معدن معطوف بوده است، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مواردی به شرح زیر به آن اضافه شده است:

«به دولت اجازه داده می‌شود مطالبات سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایدر و ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از دولت بابت سهم آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط و ...، به صورت جمعی - خرجی تهاثر نماید».

از آنجایی که چگونگی وصول اقساط واگذاری‌های قبل از سال ۱۳۸۷ توسط شرکت‌های مادر تخصصی در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم مسکوت بوده و سازمان خصوصی‌سازی کلیه وجوه حاصل از واگذاری را حسب ماده (۲۹) قانون مزبور به خزانه واریز کرده است، لذا سازمان‌های یاد شده موفق به دریافت وجوه نشده و با تصویب این حکم به دنبال دریافت وجوه مزبور هستند.

بر این اساس لازم است که قبل از تصویب این حکم، حتماً نظرات سازمان خصوصی‌سازی و وزارت امور اقتصاد و دارایی درباره این موضوع دریافت شود. همچنین لازم است مشخص شود که این شرکت‌ها به دولت بدهی دارند یا فقط با هدف پذیرش حکم، این موضوع را عنوان کرده‌اند. در صورت شفاف نشدن

موارد بالا، پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود.

۵. تبصره «۱۵»

الف) بند «الف»

پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود زیرا اولاً این حکم نفی استقلال شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای را به همراه دارد. ثانیاً دلیلی ندارد که «شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی» که خصوصی هستند، موظف شوند تا مابه‌التفاوت فروش و هزینه‌های تولید را برای سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه‌های برقی به مصرف برسانند.

ب) بند «ب»

در بند «ب» تبصره «۱۵» لایحه بودجه آمده است که «نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها و قراردادهای بین شرکت مادر تخصصی توانیر و شرکت‌های توزیع نیروی برق از پرداخت هرگونه مالیات معاف است». از آنجایی که شرکت‌های توزیع برق غیردولتی هستند و ابعاد این حکم نیز شفاف نیست (علی‌رغم تصویب این حکم در بند «ب» تبصره «۱۵» قانون بودجه سال ۱۳۹۵) پیشنهاد می‌شود این بند تبصره حذف شود.

۶. بندهای «ب» و «ج» تبصره «۱۷»

در بند «ب»، دولت برای بانک‌های خاکی، سیاست‌های تشویقی در نظر گرفته و جریمه تخطی آنها را صرف افزایش سرمایه این بانک‌ها کرده است و در بند «ج» نیز صلاحیت مجلس در تصویب بودجه نقض شده است. براین اساس پیشنهاد آن است که بندهای «ب» و «ج» تبصره «۱۷» حذف شوند.

۷. جدول ۸ لایحه بودجه

با توجه به بند «۴» اصلاحیه ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، ردیف‌های ۱۱، ۱۳ و ۱۴ جدول ۸ ماده واحده، فاقد مجوز قانونی است و باید اصلاح شود.

پیشنهاد‌های اصلاحی در رابطه با پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶:

۱. لازم است در بخش شرکت‌های دولتی زیان‌ده عبارت معاف از مالیات و سود سهام از عنوان سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها (ردیف ۲۹۵۳۳۰) حذف شود.

۲. کماکان سؤال این است که چرا برای مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در پیوست ۳، مالیات و سود سهام محاسبه می‌شود. سرمایه مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به صورت سهام نیست و این موضوع، تفاوت بین این مؤسسات با شرکت‌های دولتی است و به همین دلیل است که در دسته‌بندی جداگانه قرار می‌گیرد. لذا محاسبه سود سهام برای آنها موضوعیت ندارد. از طرفی در رابطه با مالیات نیز، به علت سکوت قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص این نوع مؤسسات، حسب رویه اگر مالیاتی مد نظر بوده با حکم تبصره در ضمن قوانین بودجه سنواتی به آن نائل شده‌اند.

۳. علیرغم تصویب اصلاح تبصره «۴» ماده (۳) «قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۱۳۹۰/۱/۱۷) مبنی بر ارائه فهرست و اطلاعات سرمایه‌گذاری‌ها توسط سازمان‌های توسعه‌ای، کماکان این سازمان‌ها هیچ‌گونه اطلاعاتی را به پیوست لوایح بودجه سالیانه به مجلس ارائه نمی‌کنند و لازم است این موضوع در مجلس پیگیری شود.

پیوست

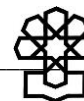
جداول منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ به تفکیک شرکت‌های حوزه نفت و گاز، برق و بانک و بیمه و محاسبه سهم هریک از اجزای این شرکت‌ها از لایحه ۱۳۹۶.

جدول ۱. ارقام و سهم بودجه شرکت‌های دولتی سه حوزه نفت و گاز، برق و بانک و بیمه از ارقام جدول ۱۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ سمت منابع

(میلیون ریال)

منابع									
سهم سه حوزه از لایحه بودجه ۱۳۹۶	جمع کل سه حوزه	سهم حوزه بانک و بیمه از لایحه بودجه ۱۳۹۶	حوزه بانک و بیمه	سهم حوزه برق از لایحه بودجه ۱۳۹۶	حوزه برق	سهم حوزه نفت و گاز از لایحه بودجه ۱۳۹۶	حوزه نفت و گاز	ارقام لایحه بودجه ۱۳۹۶	
۷۳	۳,۵۵۴,۲۶۲,۹۶۸	۲۰	۹۸۸,۵۴۸,۷۰۶	۶	۲۷۷,۰۲۱,۵۳۵	۴۷	۲,۲۸۸,۶۹۲,۷۲۷	۴,۸۶۷,۵۳۶,۵۰۴	درآمدها
—	—	—	—	—	—	—	—	۲۰,۱۲۰,۹۶۳	اعتبارات هزینه‌ای
۳/۳	۴,۶۶۹,۰۶۳	۰	۰	۳	۴,۰۴۸,۵۶۳	۰	۶۲۰,۵۰۰	۱۴۳,۶۶۰,۲۳۷	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۶۶/۸	۴۶۵,۵۷۴,۴۱۳	۰	۰	۱۶	۱۰۸,۸۳۱,۵۹۷	۵۱	۳۵۶,۷۴۲,۸۱۶	۶۹۶,۹۸۹,۶۱۷	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۸۱/۱	۵۲۹,۷۲۸,۵۰۲	۰	۰	۱۳	۸۷,۸۹۰,۵۰۲	۶۸	۴۴۱,۸۳۸,۰۰۰	۶۵۳,۴۶۷,۵۸۷	وام‌های خارجی
۵۵/۴	۱۵,۹۶۷,۸۲۹	۰	۰	۳۴	۹,۷۸۸,۵۹۴	۲۱	۶,۱۷۹,۲۳۵	۲۸,۸۴۵,۸۵۸	دارایی‌های جاری
۸۳/۲	۹۶۱,۲۱۰,۲۵۲	۳	۳۵,۵۶۰,۶۶۰	۶	۶۶,۰۸۶,۷۷۶	۷۴	۸۵۹,۵۶۲,۸۱۶	۱,۱۵۴,۷۸۰,۸۷۱	سایر دریافت‌ها
۷۳/۱	۵,۵۳۱,۴۱۳,۰۲۷	۱۴	۱,۰۲۴,۱۰۹,۳۶۶	۷	۵۵۳,۶۶۷,۵۶۷	۵۲	۳,۹۵۳,۶۳۶,۰۹۴	۷,۵۶۵,۴۰۱,۶۳۷	جمع

مأخذ: محاسبات گزارش.

جدول ۲. ارقام و سهم بودجه شرکت‌های دولتی سه حوزه نفت و گاز، برق و بانک و بیمه از ارقام جدول ۱۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ سمت مصارف

مصارف									
سهم سه حوزه از لایحه ۱۳۹۶	جمع کل سه حوزه	سهم حوزه بانک و بیمه از لایحه ۱۳۹۶	حوزه بانک و بیمه	سهم حوزه برق از لایحه ۱۳۹۶	حوزه برق	سهم حوزه نفت و گاز از لایحه ۱۳۹۶	حوزه نفت و گاز	ارقام لایحه ۱۳۹۶	
۷۱/۸	۳,۳۳۸,۸۹۷,۳۵۴	۲۱	۹۵۸,۱۶۳,۷۰۶	۶	۲۷۳,۰۹۷,۵۰۲	۴۵	۲,۱۰۷,۶۳۶,۱۴۶	۴,۶۴۸,۰۴۴,۶۹۷	هزینه‌ها
۸۸/۲	۴۱,۶۶۵,۷۴۵	۱۵	۷,۱۹۶,۲۵۰	۲	۹۷۹,۱۳۰	۷۱	۳۳,۴۹۰,۳۶۵	۴۷,۲۴۳,۱۰۵	مالیات
۷۹/۹	۴۷,۹۲۴,۰۷۵	۲۵	۱۵,۱۹۲,۵۰۰	۳	۱,۹۶۲,۰۱۷	۵۱	۳۰,۷۶۹,۵۵۸	۵۹,۹۸۳,۹۳۴	۵۰ درصد سود ویژه
۹۸/۷	۳۵,۶۶۲,۵۵۹	۲	۷۹۴,۶۲۵	۱	۲۳۷,۰۸۶	۹۶	۳۴,۶۳۰,۸۴۸	۳۶,۱۳۹,۳۹۷	سود سهام
۹۸/۳	۱۴۳,۹۲۵	۹۸	۱۴۳,۹۲۵	۰	۰	۰	۰	۱۴۶,۴۱۱	سایر حساب‌های تخصیص سود
۷۰/۹	۲۷۸,۹۲۰,۶۹۳	۰	۰	۱۹	۷۶,۷۰۴,۰۹۵	۵۱	۲۰۲,۲۱۶,۵۹۸	۳۹۳,۴۷۵,۸۷۲	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۹۴/۳	۱۷۷,۸۰۹,۸۴۳	۰	۰	۰	۲۹۲,۲۱۶	۹۴	۱۷۷,۵۱۷,۶۲۷	۱۸۸,۵۹۲,۴۱۶	بازپرداخت وام‌های خارجی
۱/۴	۳۶۰,۰۰۰	۰	۰	۱	۳۶۰,۰۰۰	۰	۰	۲۵,۸۵۱,۰۳۰	وجوه اداره شده
۸۶/۶	۳۰۸,۰۹۴,۶۱۹	۰	۰	۲	۵,۵۸۱,۹۰۲	۸۵	۳۰۲,۵۱۲,۷۱۷	۳۵۷,۰۶۴,۶۵۵	بازپرداخت ودیعه، بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها
۷۲/۲	۱,۴۱۷,۹۴۳,۸۹۲	۱	۱۸,۹۹۳,۵۴۰	۱۱	۲۰۶,۶۵۳,۳۳۸	۶۱	۱,۱۹۲,۲۹۷,۰۱۴	۱,۹۶۳,۸۵۴,۳۰۴	هزینه‌های سرمایه‌ای
۵۸/۶	۳۱,۰۷۶,۲۸۱	۵۸	۳۰,۵۳۱,۱۲۰	۰	۱۴,۲۱۱	۱	۵۳,۰۹۵۰	۵۳,۰۶۹,۵۱۷	افزایش دارایی‌های جاری
۷۳/۰	۵,۶۷۸,۴۹۸,۹۸۶	۱۳	۱,۰۳۱,۰۱۵,۶۶۶	۷	۵۶۵,۸۸۱,۴۹۷	۵۳	۴۰,۸۱۶۰,۱۸۲۳	۷,۷۷۳,۴۶۵,۳۳۸	جمع
۷۰/۷	۱۴۷,۰۸۵,۹۵۹	۳	۶,۹۰۶,۳۰۰	۶	۱۲,۲۱۳,۹۳۰	۶۲	۱۲۷,۹۶۵,۷۲۹	۲۰۸,۰۶۳,۷۰۱	کسر می‌شود: ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری
۷۳/۱	۵,۵۳۱,۴۱۳,۰۲۷	۱۴	۱,۰۲۴,۱۰۹,۳۶۶	۷	۵۵۳,۶۶۷,۵۶۷	۵۲	۳,۹۵۳,۶۳۶,۰۹۴	۷,۵۶۵,۴۰۱,۶۳۷	جمع

مأخذ: همان.

جدول ۳. مقایسه بودجه مصوب با عملکرد برخی از بانک‌های دولتی در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

(هزار میلیارد ریال)

بانک	بودجه مصوب	عملکرد بودجه	درصد انحراف از مصوب
توسعه صادرات ۱۳۹۲	جمع درآمد: ۳/۹۳	جمع درآمد: ۶/۱۵	۵۶/۳
مسکن ۱۳۹۳	درآمد غیرمشاع: ۴/۶۸	درآمد غیرمشاع: ۵۶/۰۷	۱۱۰۰
ملی ۱۳۹۲	جمع هزینه‌ها: ۱۰۰/۲۹	جمع هزینه‌ها: ۱۳۹/۸۷	۳۹
کشاورزی ۱۳۹۳	هزینه عملیاتی: ۲۶/۷۴	هزینه عملیاتی: ۴۴/۱۷	۶۵/۱

مأخذ: صورت‌های مالی بانک‌ها.

منابع و مأخذ

۱. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.
۲. قوانین بودجه سنواتی (۱۳۹۴-۱۳۹۵).
۳. لایحه بودجه سال ۱۳۹۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۲۶۶

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۳۶۳

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۲۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۵۳. بودجه شرکت‌های دولتی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

نام دفتر: مطالعات اقتصاد بخش عمومی (گروه مالیه عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: احسان آقاجانی معمار، مهتاب قراخانو

ناظران علمی: ناهید حکیم شوشتری، محمد قاسمی، رضا زمانی

همکاران: هاشم خویی، سیدعلی روحانی، میثم پیله‌فروش

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. شرکت دولتی
۲. خصوصی‌سازی
۳. نفت و گاز
۴. برق
۵. بانک و بیمه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۱۱/۲